

neus aut inanis existimandus est; verum omnes eò spectant, ut & tanti Sacrificii majestas magis eluceat, & salutaribus mysteriis instituendis ad rerum divinarum, quæ in eò Sacrificio occultæ sunt, contemplationem fideles excitentur. Sed de his nihil est, ut plura dicamus; tum quia hoc argumentum longiorem explicationem postulare videtur, quàm propositæ institutioni conveniat; tum quia innumerabiles penè libellos & commentarios, qui de hac re à piis & doctissimis viris conscripti sunt, Sacerdotes in promptu habebunt. Hactenus igitur satis fuerit, earum rerum quæ ad Eucharistiam, tum qua Sacramentum, tum qua Sacrificium sit, pertinent, potiora capita, juvante Domino, exposuisse.

DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

CAPUT V.

1. Accuratè ac frequenter Doctrina Pœnitentiæ Christianis auribus est inserenda.

Quemadmodum humanæ naturæ fragilitas & imbecillitas omnibus nota est, eamque in se ipso quisque facilè experitur; ita, quantam habeat necessitatem Pœnitentiæ Sacramentum, ignorare nemo potest. Quòd si diligentiam, quæ à Parochis in unoquoque argumento adhibenda est, ex rei, quàm tractant, magnitudine & pondere metiri oportet; omnino fatebimur, eos numquam in hujus loci explicatione adeo diligentes futuros esse, ut satis videri possit. Quin etiam de hoc Sacramento, quàm de Baptismo, eò accuratius agendum est, quòd Baptismus semel tantum administratur, nec iterari potest: Pœnitentiæ verò toties locus datur, ejusque repetendæ toties necessitas imposita est, quoties post Baptismum peccare contingat. Ita enim à Tridentina Synodo dictum, Sacramentum Pœnitentiæ non secus lapsis post Baptismum ac Baptismum nondum regeneratis, ad salutem necessarium esse: vulgataque illa S. Hieronymi sententia ab omnibus, qui deinceps res sacras tradiderunt, magnoperè compro-

De pœnitentia ex veteribus scripsit. Amb. I. duos. Aug. sapè & lib. de Pœnit. remed. & de vera & falsa pœnitentia. Consule item septem de Pœnitentia, dist. in De creto.

Lucæ 17. 3.
Matthæ 18. 22.
Trid. Synod. sess. 6. de Justific. cap. 14. de Pœnitentia c. 2. Tertul. in l. de Pœnitentia. Hier. in 3. c. Isai. sup. r. illud. Ruit enim B. r. r. lem.
Amb. ad Virginem lapsam c. 3.

batur: Pœnitentiam esse (1) secundam tabulam. Ut enim contracta navi, unum vitæ servandæ perfugium reliquum est, si fortè tabulam aliquam de naufragio liceat arripere, ita post amissam Baptismi innocentiam, nisi quis ad Pœnitentiæ tabulam confugiat, sine dubio de ejus salute desperandum est. Hæc autem non ad Pastores solùm, sed ad reliquos etiam fideles excitandos dicta sint, ne fortè in eis rei maximè necessariæ incuria reprehendatur. Primum enim communis fragilitatis memores omni studio optare debent, ut divina ope adjuti, sine casu, aut prolapione aliqua in via Domini progredi possint. Quòd, si nonnumquam offenderint, tum verò summam Dei benignitatem intuentes, qui tamquam a bonus pastor ovium suarum vulnera obligare, eisque mederi solet, hoc saluberrimum Pœnitentiæ medicamentum numquam in aliud tempus differendum esse, cogitabunt.

2. Quam varia sit verbi Pœnitentiæ significatio.

Ut autem rem ipsam aggrediamur, prius explicanda est varia hujus nominis potestas & notio, ne aliquis ambiguitate vocis in errorem inducatur. Nonnulli enim Pœnitentiam pro satisfactione accipiunt: alii à Catholice Fidei doctrina longissimè remoti, cum arbitrentur Pœnitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud, quàm novam vitam esse, definiunt. Docendum est igitur, multiplicem esse hujus nominis significationem. Primum enim Pœnitentia de iis dicitur, quibus aliquid displicet, quod ante placuerit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonum ne, an malum fuerit. Sic omnes pœnitent, b quorum tristitia secundum sæculum est, non secundum Deum; cujusmodi Pœnitentia non salutem affert, sed mortem. Altera est Pœnitentia, cum quis ex scelere admissio, quod quidem antea placebat, dolorem non Dei, sed sui ipsius causa concipit. Tertia est, cum non solùm admissi sceleris causa intimo animi sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod signum damus, verum unius Dei causa in eo mœnore sumus. Ac singulis quidem Pœnitentiæ generibus, quæ commemorata sunt, Pœnitentiæ vox propriè convenit. Nam, cum in c. Sacris litteris Deum pœnitere legimus, id per translationem dici perspicuum est. Eo enim loquendi genere, quod ad hominum mores accommodatum est, Sacre litteræ utuntur; cum Deum mutare aliquid constituisse decla-

N4 rant:

Magist. in 4. Sentent. dist. 14. litt. A & de Pœnit. dist. 1. cap. secund. Ezech. 18. 24. Lucæ 13. 3.

2. Jo. 2. 10. 11. Ezech. 34. 10.

Amb. lib. 2. de Pœnitentia c. 9.

Verbi pœnitentiæ multiplex significatio.

Prima

2. Cor. 7. v. 10.

Secunda

Tertia

Gen. 6. 6.

1. Reg. 15. 11. Psalm. 103. 45. Jerem. cap. 26. v. 3. Deum improprie dicitur pœnitent. Bernard. serm. 4. super. Cant. D. Thom. 1. p. q. 21. art. 3.

(1) Secundam tabulam) Edit. Pat. addit. post naufragium.

rant: quod non aliter facere videatur, quam homines quos si alicujus rei poeniteat, eam commutare omni studio laborant. Sic ergo scriptum est, *a* poenituisse eum quod hominem fecisset: & alio loco, *b* quod Saul Regem constitueret.

3. *Quodnam sit inter Poenitentiae significationes discrimen.*

Verum inter has Poenitentiae significationes, magnum discrimen observare oportet. Prima enim in vitio ponenda est: altera est quaedam commoti & perturbati animi affectio: tertiam tum ad virtutem pertinere, tum Sacramentum esse, dicimus; quae significatio hujus loci propria est. Ac primum quidem de ipsa, ut virtutis parte agendum est, non solum, quia fidelis populus ad omne virtutis genus institui a Pastoribus debet; sed etiam, quia hujus virtutis actiones tamquam materiam praebent, in qua Poenitentiae Sacramentum (1) versatur; ac nisi prius, quae sit Poenitentiae virtus recte intelligatur, Sacramenti etiam vim ignorari necesse est.

4. *Quid sit interior Poenitentia.*

Quare in primis monendi hortandique sunt fideles, ut omni contentione & studio in intima animi Poenitentia, quam virtutis dicimus, elaborent; sine qua ea, quae extrinsecus adhibetur, parum admodum profutura est. Intima autem Poenitentia est illa, cum ad Deum nos ex animo convertimus, & commissa a nobis scelera detestamur & odio habemus; simulque illud nobis certum & deliberatum est, malam vitae consuetudinem corruptosque mores emendare, non sine spe veniae a Dei misericordia consequendae. Hanc vero dolor & tristitia, quae perturbatio & affectio est, & passio a multis vocatur, consequitur, veluti comes peccatorum detestationi adjuncta. Quamobrem apud complures ex Sanctis Patribus Poenitentiae definitio hujusmodi animi cruciatu declaratur.

5. *Fides Poenitentiae pars non est.*

Verum in eo, quem poenitet, fides Poenitentiam antecedit necesse est. Neque enim potest quisquam se ad Deum convertere, qui fide careat. Ex quo fit, ut nullo modo Poenitentiae pars recte dici possit.

6. *Intima animi Poenitentia virtus est censenda.*

Quod autem intima haec Poenitentia, ut antea diximus, ad virtutem pertineat, aperte ostendunt multa, *c* quae

(1) *Versatur*) Edit. Pat. *versatur*.

a Gen. 6. 6.
b 1. Reg. 15. 13.

Actiones poenitentis obtinent locum materiae in hoc Sacramento, sess. 14. Conc. Trid. de Poenitentia cap. 3. & cap. 4. Alex. de Ales. 4 p. q. 54. memb. 1. Arist. 3. Phys. text. 1.

Duplex est poenitentia interior & exterior. Arab. serm. de Poenit. & habetur de Poenitent. dist. 3. c. Poenit. & Aug. lib. de Vera & falsa poenitentia, c. 8.

Greg. Hom. 34. in Ev.

Conc. Trid. sess. 14. de Poenit. cap. 3. & c. 4.

c Matth. 3. 2. & 4.

Marci 1. 7.
Luc. 15. 4.

de Poenitentia tradita sunt, praecipua. Lex enim de iis tantum actionibus, quae suscipiuntur cum virtute, praecipit. Negare praeterea nemo potest, quin dolere, quando, quomodo & quatenus oportet, virtutis sit, hoc autem ut recte fiat, Poenitentiae virtus praestat. Interdum enim evenit, ut ex admissis sceleribus minorem, quam par est, dolorem homines capiant; quin etiam, ut a Salomone scriptum est, *a* nonnulli sunt, qui cum malefecerint, latantur; rursus vero alii ita se mœrori animi & sagittudini dedunt, ut de salute etiam prorsus desperent: qualis fortasse Cain videri potest, qui ait, *b* Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear: & qualis certe Judas fuit, *c* qui Poenitentia ductus suspendio vitam & animam amisit. Ut igitur modum in dolore tenere possimus, Poenitentiae virtute adjuvamus.

7. *Quomodo is, quem verè poenitet, affectus esse debeat.*

Sed idem etiam ex iis rebus colligi potest, quas sibi tamquam finem proponit is, quem verè peccati poenitet. Primum autem hoc ei propositum est, ut peccatum aboleat, omnemque animae culpam & maculam abstergat. Alterum est, ut pro sceleribus admissis Deo satisfaciat: quod quidem ad justitiam referri perspicuum est. Nam, etsi inter Deum & homines propriae justitiae ratio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent; aliquam tamen esse justitiam constat, cujusmodi est inter Patrem & filios, inter Dominum & servos. Tertium est, ut homo in Dei gratiam redeat, in cujus offensionem & odium propter peccati foeditatem incurrit. Haec verò omnia satis declarant Poenitentiam ad virtutem spectare.

8. *Quibus veluti gradibus ad divinam illam Poenitentiam virtutem ascendatur.*

Sed docendum est etiam quibus gradibus ad hanc divinam virtutem liceat ascendere. Primum itaque Dei misericordia nos praevenerit, cordaque nostra ad se convertit. Quod cum precaretur Propheta, *d* Convertite, inquit, nos, Domine, ad te, & convertemur.

Deinde hoc lumine illustrati, per fidem ad Deum animo tendimus. *e* Credere enim oportet accedentem ad Deum, ut Apostolus testatur, quia est, & inquirentibus se, remunerator sit.

Praeterea motus timoris consequitur; & suppliciorum acerbitate proposita animus a peccatis revocatur. Atque huc videntur spectare illa Isaiae verba: *f* Sicut quae concepit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis, sic facti sumus. Huc deinde accedit *g* spes im-

Lex Dei imperat dumtaxat actiones virtuti conjunctas.

Dolor triplici ratione virtus censeri potest. Prima ratio est, si non peccetur defectu.

a Prov. 2. 14.
Secunda, ut non peccetur excessu.
b Gen. 4. 13.

c Matth. 27. 7. 5.

Tertia ratio, si bono fine sit susceptus, quod fit tripliciter Chrysost. de Poenit. & habetur de Poenitentia, dist. 1. c. Perfecta. Quomodo justitia inter Deum, & homines esse possit, ex Arist. in 5 Ethicor. c. ult. docet. Scot. 4. dist. 14. q. 24. litt. H.

Quae de Poenitentiae virtute hic traduntur, habentur de justificatione in Conc. Trid. sess. 6. c. 6.

d Thren. 15. 18.

Primus gradus, gratia praeveniens miseri cordi Dei, secundus gradus fides.

e Hebr. 11. 6.

Tertius gradus, timor.

f Isaï. 26. 17.
Quartus gradus, spes. *g* Matth. 1.

Quintus gradus, charitas.

a Eccl. 19. 17.
Alex. de Ales 4. p. sum-
me q. 50. memb. 1. & 2.

Fruus pœnitentiæ præcipuus est vita æterna.

b Matth. 3. 2. & 4.
17.

c Ezech. 18. 21.

d Ezech. 33. 11.

Quid exterior pœnitentiæ
D. Thom. in 3. p. q. 24.
art. 1. v. 11.

e Ezech. 33.
Prima ratio est, ut fides
nostra de remissione pec-
catorum, eorum iudicio,
quod am e e discernere in-
ter lepram & lepram ma-
gis confirmaretur, &
conscientiæ nostræ paca-
tiores redderetur.

f Matth. 9. 2.

Secunda ratio est, ut
hominibus in promptu
esset instrumentum, quo
peccata post Baptismum
contracta in sanguine
Christi eluerentur. Conc.
Trid. sess. 14. cap. 1.

petrandæ à Deo misericordiæ, qua erecti, vitam & mo-
res emendare constituimus. Postremò charitate corda nos-
tra accenduntur, ex qua liberalis ille a timor probis &
ingenuis filiis dignus, oritur: atque ita unum illud veriti,
ne qua in re Dei majestatem lædamus, peccandi consue-
tudinem omninò deserimus. Hisce igitur quasi gradibus
ad hanc præstantissimam Pœnitentiæ virtutem pervenitur.

9. *Qui sit præcipuus virtutis Pœnitentiæ fructus.*

Quæ prorsus divina & cœlestis virtus existimanda est,
cui scilicet Regnum cœlorum Sacra litteræ pollicentur.
Nam apud Sanctum Matthæum scriptum est: *b* Pœnitenti-
am agite; appropinquavit enim regnum cœlorum; & apud
Ezechielem: *c* Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus
peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præ-
cepta mea, & fecerit iudicium & justitiam, vita vivet:
tùm alio loco: *d* Nolo mortem impii, sed ut convertatur
impius à via sua, & vivat. Quod quidem de æterna &
beata intelligendum esse, planè constat.

10. *Quid de extrema Pœnitentiâ sentiendum sit, quaque
de causa Christus eam in numerum Sacramentorum
seferri voluerit.*

De extrema verò Pœnitentiâ docendum est, eam esse
in qua Sacramenti ratio consistit, habereque externas quas-
dam res sensibus subjectas, quibus declarantur ea, quæ
interiùs in anima fiunt. In primis autem explanandum fi-
delibus videtur, quare factum sit, ut Christus Dominus
Pœnitentiâ in numerum Sacramentorum referri volue-
rit. Hujus autem rei illa omninò causa fuit, ut nobis de
remissione peccatorum, quam Deus pollicitus est, cum
ait: *e* Si impius egerit Pœnitentiâ &c. minus dubita-
re liceret: vehementer enim pendere animo de in-
tima Pœnitentiâ opus esset, cum de suo cuique iudicio
in iis, quæ agit, meritò timendum sit. Ut igitur Domi-
nus huic nostræ sollicitudini subvenerit, Pœnitentiæ Sa-
cramentum instituit, quo per Sacerdotis absolutionem pec-
cata nobis remissa esse consideremus, conscientiaque nos-
træ ob fidem, quæ Sacramentorum virtuti meritò habenda
est, pacatiores redderetur. Neque enim aliter accipien-
da est vox Sacerdotis, peccata nobis legitimè condonan-
tis, quàm Christi Domini, qui ait Paralytico, *f* Con-
fide filii, remittuntur tibi peccata tua.

Deinde verò cum nemo salutem, nisi per Christum
ejusque passionis beneficio consequi possit, consentaneum
nobisque utilissimum fuit, ejusmodi Sacramentum insti-
tuit, cujus vi, & efficientia Christi Sanguis ad nos de-
fluens peccata post Baptismum admissa elueret, atque

ita

ita reconciliationis beneficium illi uni Salvatore nostro
acceptum referre profiteremur.

11. *Quo pacto Pœnitentiâ verum sit novæ Legis Sacra-
mentum.*

Quòd verò Pœnitentiâ Sacramentum sit, Pastores ita
facile ostendunt. Ut enim Baptismus Sacramentum est,
quia a peccata omnia, ac præsertim quod origine con-
tractum fuit, delet: eadem ratiõne Pœnitentiâ, b quæ
peccata omnia post Baptismum voluntate vel actione
suscepta tollit, verè & propriè Sacramentum dicendum
est. Deinde, quod caput est, cum illa, quæ extrinsecùs
tùm à Pœnitente, tum à Sacerdote fiunt, declarent ea,
quæ interiùs efficiuntur in anima, quis neget Pœnitenti-
am vera & propria Sacramenti ratione præditam esse?
Siquidem Sacramentum sacræ rei signum est; peccator au-
tem, quem pœnitet, rerum & verborum notis plane ex-
primit se animum à peccati turpitudine abduxisse: item-
que ex iis, quæ à Sacerdote geruntur & dicuntur, mi-
sericordiam Dei peccata ipsa remittentis facile cognosci-
mus. Quamquam hoc aperte indicant illa Salvatoris ver-
ba: *c* Tibi dabo claves Regni cœlorum, & quodcumque
solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Absolutio
enim Sacerdotis verbis enuntiata, remissionem illam
peccatorum signat, quam in anima efficit.

12. *Pœnitentiæ Sacramentum iterari potest.*

Neque verò solum fideles docendi sunt, Pœnitentiâ
in numero Sacramentorum habendam esse, sed eorum
etiam, quæ iterari possunt. Quærenti enim Petro, num
septies venia peccatis danda esset, Dominus respondit, *d*
Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.
Quare, si cum ejusmodi hominibus agendum sit, qui sum-
mæ Dei bonitati & clementiæ diffidere videantur, con-
firmandus erit illorum animus, atque ad spem divinæ
gratiæ erigendus. Quòd quidem facile consequentur tum
hujus loci & aliorum tractatione, qui in Sacris litte-
ris permulti occurrent, tum verò iis rationibus & argu-
mentis, quæ ex Sanctorum Chrysostomi libro de Lapsis,
& Ambrosii libris de Pœnitentiâ, petere licebit.

13. *Materia Pœnitentiæ quæ & qualis.*

Jam quoniam nihil fideli populo notius esse debet,
quàm hujus Sacramenti materia; docendum est, in eo
maximè hoc Sacramentum ab aliis differre, quòd aliorum
Sacramentorum materia est aliqua res naturalis, vel arte
effecta: Sacramenti verò Pœnitentiæ quasi materia sunt
actus pœnitentis, nempe Contritio, Confessio & Satis-
factio, ut à Tridentina Synodo declaratum est; qui, qua-

te-

Sess. 14. Conc. Trid.
de Pœnitentiâ cap. 1.
& can. 1.

a Act. 11. 38.
b Act. 8. 22.

Filicidè exponitur,
quoniam pœnitentiâ sit
sacræ rei signum.

Aug. l. 8. de Civ. Dei,
c. 10.

Actio Sacerdotis ab-
solventis nititur auctori-
tate verbi Dei.

c Matth. 16. 19.

Sess. 14. Conc. Trid.
de Pœnit. cap. 2.

d Matth. 18. 22.

Quomodo desperantes
consolandi sint.

Amb. de Pœnit. lib. 1.
c. 1. & 2. Vide Aug. in
l. de vera & falsa pœni-
tentiâ, c. 5.

De materia Sacramen-
ti pœnitentiæ. Tres
actus pœnitentis qui sen-
tentiæ loci materia, quomodo
ejusdem Sacramenti par-
tes esse dicuntur. Trid.
Synod. sess. 14. de Pœni-
tentiâ, cap. 5. & can. 4.

tenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, & plenam ac perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Pœnitentiæ dicuntur. Neque verò hi actus quasi materia à sancta Synodo appellantur, quia veræ materiæ rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecus adhibeatur, ut aqua in Baptismo, & chrisma in Confirmatione. Quod autem ab aliis dictum est, peccata ipsa hujus Sacramenti materiam esse, nihil planè diversum dici videbitur, si diligenter attendamus: ut enim ignis materiam ligna esse dicimus, quæ vi ignis consumuntur; ita peccata, quæ Pœnitentia delentur, rectè hujus Sacramenti materia vocari possunt.

14. *Quæ sit Sacramenti Pœnitentiæ forma.*

Sed formæ etiam explicatio Pastoribus prætermittenda non est, quòd ejus rei cognitio excitet fidelium animos ad percipiendam summa cum religione hujus Sacramenti gratiam. Est autem forma, *Ego te absolvo*: quam non solum ex illis verbis licet colligere, a *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis*; sed ex eadem Christi Domini doctrina ab Apostolis traditam, accepimus. Ac quoniam Sacramenta id significant, quod efficiunt; & illa (1) verba, *Ego te absolvo*, ostendunt peccatorum remissionem hujus Sacramenti administratione effici, planum est hanc esse Pœnitentiæ perfectam formam. Sunt enim peccata tamquam *b* vincula, quibus constrictæ animæ tenentur, & ex quibus Pœnitentiæ Sacramento laxantur. Quòd quidem non minùs verè de illo etiam homine Sacerdos pronuntiat, qui priùs ardentissimæ Contritionis vi, accedente tamen Confessionis voto, peccatorum veniam à Deo consequutus sit.

15. *Quo fructu ad formam Sacramenti preces aliæ adficiantur.*

Adduntur præterea complures preces non quidem ad formam necessariæ, sed ut ea removeantur, quæ Sacramenti vim & efficientiam, illius culpa, cui administratur, impedire possent.

16. *Quantum defferat potestas Sacerdotum Christi in judicanda peccati lepra à potestate Sacerdotum veteris Legis.*

Quamobrem peccatores Deo ingentes gratias agant, qui tam amplam potestatem in Ecclesia Sacerdotibus tri-

Peccata ipsa quomodo Sacramenti materia dici possint.

De formæ Sacramenti Pœnitentiæ, sess. 24. Conc. Trid. de Pœnit. cap. 3.

a Matth. 18. 18.

b Prov. 9. 22.
Isai. 4. 18.
Alex. de Ales. 4. p. 9. 77. memb. 6.

(1) Verba deest in Ed. Rom. Ven. Lugd. Lov. habetur in Patav.

tribuerit. Neque enim, ut olim in veteri Lege a Sacerdotes testimonio suo aliquem à lepra liberatum esse dumtaxat renuntiabant; ita nunc in Ecclesia ea tantum potestas Sacerdotibus facta est, ut aliquem à peccatis esse absolutum declarent; sed verè tamquam Dei ministri absolvent; id quod Deus ipse *b* gratiæ & *c* justitiæ auctor ac parens, efficit.

17. *Quo habitu quibusve ritibus suam actionem commendare pœnitentes debeant.*

Diligenter verò ritus etiam, qui ad hoc Sacramentum adhibentur, fideles observabunt: ita enim fiet, ut animo magis hæreant, quæ hoc Sacramentum consequuti sunt, nimirum se tamquam servos clementissimo Domino, vel filios potiùs optimo parenti reconciliatos esse, & simul faciliùs intelligant, quid eos facere oporteat qui velint (velle autem omnes debent) se tanti beneficii gratos & memores probare. Nam quem peccatorum pœnitet, is se humili ac demisso animo ad pedes Sacerdotis dejicit, ut cum se tam humiliter gerat, facile possit agnoscere, superbiæ radices evellendas esse, à qua omnia scelera, quæ deflet, ortum habuerint & enata sint (1). In Sacerdote autem, qui in eum legitimus judex sedet, Christi Domini personam & potestatem veneratur: Sacerdos enim, quemadmodum in aliis, ita in Pœnitentiæ Sacramento administrando, Christi munus exequitur. Deinde peccata sua pœnitens ita enumerat, ut se maxima & acerbissima animadversione dignum esse fateatur: supplexque delictorum veniam petit. Quæ sanè omnia vetustatis suæ certissima testimonia à Sancto Dionysio habent.

18. *Quos præcipue fructus ex Sacramento Pœnitentiæ homines capiant.*

Sed nihil profectò tam proderit fidelibus, nihilque majorem illis alacritatem Pœnitentiæ suscipiendæ afferet, quam si à Parochis sæpè explicatum fuerit, quantam ex ea utilitatem capiamus. Verè enim de Pœnitentia illud dici posse intelligent, ejus quidem radices amaras, fructus verò suavissimos esse. Pœnitentiæ itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia jungat. Hanc verò reconciliationem in-

a Lev. 13. 9. 10. 11.
Deus est, qui ministerio Sacerdotis absolvit. V. e. Conc. Trid. sess. 14. c. 6.

b Psalm. 83. 12.
c Rom. 3. 33.

Humilitas pœnitentis coram Sacerdote declaranda.

d Eccl. 10. 15e

D. Dion. Areopag. 1e ep. ad Demop.

Primus fructus est benevolentie divine reconciliationis.
Conc. Trid. sess. 14. c. 3.

(1) In Sacerdote autem &c. in Edit. Patav. hac cum antecedentibus ita connectuntur, ut cum se tam humiliter gerat, facile possit agnoscere: in Sacerdote autem, qui in eum legitimus judex sedet, Christi Domini personam & potestatem veneratur; quæ lectio videtur præferenda.

Secundus fructus, est
pax & tranquillitas in
Tertius fructus, peccati
quocumque vis gravis re-
missio.

¶ Ezech. 18. v. 21.

¶ 1. Joan. 1. 19.

¶ 1. Joan. 2. v. 1.

Tacite objectionis di-
lucio.

¶ Ut de Antiocho.

2. Macab. 9. 3. de
Esau. Heb. 12. 17.

1. Reg. 15.

Peccata quedam non
remitti, quomodo in-
telligantur.

¶ Math. 18. 31. 32.
De quibus dicitur Ps.
118. Fiant sicut fenenum
&c. Amb. 1. 2. de Pœnit.
c. 2. & 4. 1. 2. de Cain
& Abel, cap. 9. D. Aug.
l. 1. de Serm. Domini in
monte, cap. 44.

Lib. 1. Retract. c. 19.

terdum in hominibus piis, qui hoc Sacramentum sanc-
tè & religiosè percipiunt, maxima conscientia pax &
tranquillitas cum summa spiritus jucunditate consequi so-
let. Nullum est enim tam grave & nefarium scelus,
quod Pœnitentiæ Sacramento non quidem semel, sed
iterum & sæpius non deleatur. Qua de re ita Dominus
per Prophetam inquit; *a Si impius egerit Pœnitentiam de
omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit
præcepta mea, & fecerit iudicium & justitiam, vita vi-
vet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quas
operatus est, non recordabor.* Et S. Joannes, *b Si confi-
teamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat
nobis peccata nostra, & paulò post, c Si quis pecca-
verit, inquit, (nullum videlicet peccati genus excipiens)
advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum
& ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris
autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

19. *Qua ratione quedam peccata dicantur remitti non
posse.*

Quod autem in *d* Scripturis legimus, quosdam à Do-
mino misericordiam non esse consequutos, quamvis eam
vehementer imploraverint; id verò idcirco factum esse
intelligimus, quòd eos verè atque ex animo delictor-
um non pœnitebat. Quare cùm hujusmodi sententiæ
in Sacris litteris, vel apud SS. Patres occurrunt, qui-
bus videntur affirmare *e* aliqua peccata remitti non posse;
ita eas interpretari oportet, ut difficilem admodum esse
venia impetrationem intelligamus. Ut enim morbus ali-
quis ea re insanabilis dicitur, quòd ægrotus ita affectus
sit, ut salutaris medicina vim oderit; sic quoddam est
peccati genus, quod non remittitur nec condonatur,
propterea quòd proprium salutis remedium Dei gratiam
repellit. In hanc sententiam à D. August. dictum est:
*Tanta labe est illius peccati, cùm post agnitionem Dei,
per gratiam Christi oppugnat aliquis fraternitatem, & ad-
versus ipsam gratiam invidia facibus agitatur, ut depre-
candi humilitatem subire non possit, etiamsi peccatum
mala conscientia agnoscere & annuntiare cogatur (1).*

20.

(1) Edit. Pat. addit; *que quidem verba ita sanè intelligenda sunt,
ut illi se declarans Augustinus, inquit, si in hac tam scelerata mentis
pervertitate si nescit hanc vitam, quoniam de quocumque pessimo in hac
vita constituto non est desperandum, nec pro illo imprudenter oratur, de
quo non desperatur.*

20. *Nullus condonationem peccatorum citra Pœnitentiam
obtinere potest.*

Sed ut ad Pœnitentiam revertamur, hæc adeo pro-
pria ejus vis est, ut peccata deleat, ut sine Pœnitentia
remissionem peccatorum impetrare, aut nec sperare quidem
ullo modo liceat. Scriptum est enim: *a Nisi pœnitentiam
habueritis, omnes similiter peribitis*: quod quidem de gra-
vioribus & mortiferis peccatis dictum à Domino est: etsi
aliquo etiam Pœnitentiæ genere indigent leviora peccata,
quæ venialia vocantur. Sanctus enim Augustinus inquit:
*Cùm quedam sit Pœnitentia, quæ quovis die in Ecclesia pro
peccatis venialibus agitur, illa sane frustrà esset, si pec-
cata venialia absque Pœnitentia dimitti possent.*

21. *Quot sint partes integrales Pœnitentiæ.*

Sed quoniam de iis rebus, quæ aliquo modo in actio-
nem cadunt, non satis est universe loqui, curabunt Pas-
tores sigillatim ea tradere, ex quibus verè & salutaris Pœ-
nitentiæ ratio à fidelibus percipi queat. Est autem hujus
Sacramenti proprium, ut præter materiam & formam,
quæ omnibus Sacramentis communia sunt, partes etiam,
ut antea diximus, illas habeat, quæ tamquam totam
integramque Pœnitentiam constituent, Contritionem sci-
licet, Confessionem & Satisfactionem: de quibus D.
Chrysostomus his verbis loquitur: *Pœnitentiam cogit pec-
catorem omnia libenter sufferre; in corde ejus Contritio, in
ore Confessio, in opere tota humilitas, vel fructifera Sa-
tisfactio.* Hæ autem partes ex earum partium genere esse
dicuntur, quæ ad aliquod totum constituendum necessa-
riæ sunt: quoniam, quemadmodum hominis corpus ex
pluribus membris constat, manibus, pedibus, oculis &
aliis hujusmodi partibus, quarum aliqua si desit, meritò
imperfectum videatur; perfectum verò, si nulla deside-
retur; eodem etiam modo Pœnitentia ex hisce tribus par-
tibus ita constituitur, ut quamvis, quod ad ejus natu-
ram attinet, Contritio & Confessio, quibus homo justus
efficitur, satis sit; tamen, nisi tertia etiam pars, id est
Satisfactio accedat, aliquid ei omninò ad perfectionem
desit, necesse sit. Quare adeo inter se hæ partes con-
nexæ sunt, ut Contritio confitendi & satisfaciendi con-
siliium & propositum inclusum habeat, Confessionem
Contritio & satisfaciendi voluntas, Satisfactionem verò
duæ reliquæ antecedant.

22. *Quomodo hæ tres Pœnitentiæ partes colligantur.*

Harum autem trium partium eam rationem afferre
possumus, quòd animo, verbis, & re ipsa peccata in
Deum comittantur. Quare consentaneum fuit, ut nos
ip-

Venialia peccata non
requirunt necessariò pœ-
nitentiam Sacramenta-
lem.

¶ Lucæ 13. 3.
Conc. Trid. sess. 14.
can. 7.

D. Aug. l. 50. Hom. 50.
cap. 8. Conc. Tolet IV.
c. 9. & D. Th. in 3. p.
q. 87.

Tres Pœnitentiæ partes
integrales, quarum si
aliqua desit, perfectio
non est. Conc. Trid.
sess. 14. de Pœnit. c. 3.
& can. 4. & 1. Reg. 16.
11. item 2. Reg. 12. 14.
& 3.

Reg. 14. 27.
Joan. 3. 5.
Psalm. 50. 19.
Act. 19. 18.
Jacob. 5. 16.
Matth. 3. 8.
D. Chrys. de Pœnit.

Partes Pœnitentiæ quo-
modo connexæ.

Tres Pœnitentiæ partes
ex tribus peccandi mo-
dis colliguntur.

D. Th. in 5. p. q. 90.
art. 2.

ipsos Ecclesie clavibus subjicientes, quibus rebus Dei Sanctissimum Numen à nobis violatum esset, iisdem etiam ejus iram placare, & peccatorum veniam ab eo impetrare conaremur.

Sed idem etiam alio argumento confirmari potest. Etenim Pœnitentia est veluti quædam delictorum compensatio, ab ejus voluntate profecta, qui deliquit, ac Dei arbitrio, in quem peccatum commissum est, constituta. Quare & voluntas compensandi requiritur, in quo maxime Contritio versatur; & pœnitens Sacerdotis judicio qui Dei personam gerit, se subjiciat necesse est, ut pro scelerum magnitudine pœnam constituere in eum possit; ex quo tùm Confessionis, tùm Satisfactionis ratio & necessitas perspicitur.

23. *Quid in hac materia propriè sit Contritio.*

Quoniam verò harum partium vim & naturam tradere fidelibus oportet, prius incipiendum est à Contritione, eaque diligenter explicanda. Neque enim ad ullum temporis punctum, cum in memoria præterita peccata redeunt, vel cum aliquid offendimus, Contritione animus debet vacare. Haec Patres in Conc. Trident. ita definiunt: *Contritio est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.* Et paulò post de Contritionis motu subjicitur: *Ita demum preparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divine misericordie & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad ritè suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur.* Ex hac itaque definitione intelligent fideles, Contritionis vim in eo tantum positam non esse, ut quis peccare desinat; aut propositum ei sit novum vitæ genus instituire, aut ipsum jam instituat; sed in primis malè actæ vitæ odium & expiationem suscipiendam esse. Id verò maxime confirmant illi Sanctorum Patrum clamores, quos in Sacris litteris frequenter profusus esse legimus; *a Laboravi*, inquit David, *in genu meo lavabo per singulas noctes lectam meam; & b Exaudivit Dominus vocem fletus mei: & rursus aliud: c Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Quas certè & alias hujusmodi voces vehemens quoddam antea actæ vitæ odium, & peccatorum detestatio expressit.

24. *Cur Contritio, dolor à Patribus Concilii nominata sit.*

Quod autem Contritio dolore definita est, monendi sunt fideles, ne arbitrentur eum dolorem corporis sensu percipi: contritio enim est voluntatis actio. Et Sanctus Augustinus testatur, dolorem Pœnitentiæ comitem esse, non Pœnitentiam. Verùm peccati detestationem & odium

De Contritione, prima pœnitentiæ pars Conc. Trid. sess. 14. de Pœnitentia, c. 4. can. 5. Fulgent de Remis. peccat. c. 12. Chrys. de Compunct. cordis, l. 1. & 2. Conc. Trid. ibidem, & sess. 6. cap. 6. & 14.

a Psalm. 6. 7.
Vide item Ps. 60. 6.
Ezech. 18. 31.
b Psalm. 6. 10.
c Jer. 38. 15.

Vera contritio non corporis sensu, sed dolore animi est: metie id. Aug. l. 50. Hom. 50. c. 12.

doloris vocabulo Patres significarunt, tùm quia Sacrae litteræ ita utuntur; ait enim David: *a Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?* tùm quia dolor inferiori animæ parte, quæ vim concupiscendi habet, ex ipsa contritione oritur: ut non incommode contritio dolore definita fuerit, quòd dolorem efficiat, ad eumque declarandum, Pœnitentes vestem etiam mutari soliti sint. De quo Dominus apud Sanctum Matthæum inquit: *b Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere Pœnitentiam egissent.*

25. *Quare peccati detestatio vulgò à Theologis contritio appellatur.*

Rectè autem contritionis nomen peccati detestationi de qua loquimur, ad significandam vim doloris impositum est, ducta similitudine à rebus corporeis, quæ minutatim saxo, aut duriore aliqua materia confringuntur; ut eo vocabulo declaratur, corda nostra, quæ superbia obduruerunt, Pœnitentiæ vi contundi atque conteri. Quare nullus alius dolor, vel ex parentum & filiorum obitu, vel cujusvis alterius calamitatis causa susceptus, hoc nomine appellatur; sed illius tantum doloris proprium est nomen, quo ex amissa Dei gratia, atque innocentia afficimur.

26. *Quibus præterea vocabulis eadem peccati detestatio declarari solet.*

Verùm aliis quoque vocabulis eadem res declarari solet: nam & contritio cordis dicitur, quia cordis nomen frequenter Sacrae litteræ pro voluntate usurpant. Ut enim à corde motionum corporis principium sumitur, sic voluntas reliquas omnes animæ vires moderatur ac regit. Vocatur etiam à Sanctis Patribus cordis compunctio, qui libros de contritione conscriptos, *De Compunctio cordis* inscribere maluerunt. Etenim quemadmodum ferro tumida ulcera secantur, ut inclusum virus possit erumpere; ita corda quasi scalpello contritionis adhibito, inciduntur, ut peccati mortiferum virus queat ejicere. Quare & scissio cordis à Joële Propheta appellata est: *d Convertimini*, inquit, *ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra.*

27. *Cur dolor de peccatis vocabulo contritionis inclusus, maximus & vehementissimus esse debeat.*

Summum verò & maximum dolorem ex peccatis quæ commissa sunt, suscipiendum esse, ita ut nullus major

a Psalm. 129.

b Matth. 11. 21.
Lucæ 10. 3.
Gen. 37. 34.
3. Reg. 21. 27.
4. Reg. 6. 30.
Judith 4. 9.
Joan. 3. 8.
Vide Alex. de Ales.
49. q. 67. memb. 1. 2.

Dolor aliunde proveniens, non dicitur Contritio.

Eadem peccati detestatio, aliis cordis Contritio dicitur.
a Gen. 6. 2.
Job 1. 5.
Matth. 5. & 26. 6. & 15. & 18.
c Cordis compunctio.
Chrys. in 1. de Compunctio cordis. Ibid. de Summo bono, l. 2. c. 12. Cordis scissio.

d Joel 1. 12. 13.

Seraph. Doctor. Bonaventura, in 4. dist. 16. art. 1. q. 1. & 2.

Ex August in lib. 14.
Civ. c. 78. & 9.
Primâ ratio.
a Joan. 4. 18.

b Dent. 6. 5.
Matth. 22. 27.
Marci 12. 29.
Lucæ 10. 27.
c Joel. 2. 12.
S. cunda ratio.
Arist. lib. 2. Priorum
c. 28.

d Matth. 10. 27.
Lucæ 14. 25.
e Matth. 16. 15.

Pondera ly sine modo
quoad actus elicitos, non
imperatos, secundum il-
lud Rom. 11. Obsecro,
&c.

Tertia ratio.
S. Bernardus, lib. de
Diligendo Deo, circa
medium.

Dolor de peccatis non
tantum debet esse maxi-
mus, sed etiam vehemen-
tissimus.

f Dent. 4. 29.
Sapient. 1. 17.
g Jer. 29. 13.

Vera & utilis Contritio
etiam esse potest, si non
tantum de re sentiamus
de peccato, quoniam de
rebus externis, stante sci-
lice nature inbeillitate.
Conc. Trib. sess. 14. de
Pœnit. cap. 4.

excogitari possit, facilè erit hisce rationibus demonstrare.
Nam cum perfecta contritio sit charitatis actio a qua ab
eo timore, qui filiorum est, proficiscitur, patet eundem
charitatis & contritionis modum statuendum esse; at
quoniam charitas, qua Deum diligimus, perfectissimus
est amor, hinc fit, ut contritio vehementissimum animi
dolorem conjunctum habeat. Ut enim maximè diligen-
dus est Deus, ita quæ nos à Deo alienant, maximè detesta-
ri debemus: in quo etiam illud observandum est, eodem
loquendi genere charitatis & contritionis magnitudinem
in Sacris litteris significari. De charitate dictum est: *b Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*: rursus, quod
ad contritionem pertinet, clamat Dominus per Prophe-
tam: *c Convertimini (1) ad me in toto corde vestro*.

Præterea, si uti Deus summum bonum est inter omnia
quæ diligenda sunt, ita etiam peccatum summum
est malum inter omnia, quæ odisse homines debent; il-
lud sequitur, ut quam ob causam Deum summè diligen-
dum esse confitemur, ob eandem rursus peccati summum
odium nos capiat, necesse sit. Omnibus verò rebus Dei
amorem anteponendum esse, ita ut ne vitæ quidem con-
servandæ causa peccare liceat, apertè nos docent illa Do-
mini verba: *d Qui amat patrem, aut matrem plus quam
me, non est me dignus; & e Qui voluerit animam suam
salvâ facere, perdet eam*.

Sed illud etiam animadvertendum est, ut quemad-
modum, Sancto Bernardo teste, nullus finis & modus
charitati præscribitur, (*Modus enim, inquit ille, diligendi
Deum est, ipsum diligere sine modo*) ita peccati detes-
tationi nullus modus definiatur.

Sit præterea non solum maxima, sed vehementissima
atque adeo perfecta, ut omnem ignaviam & socordiam
excludat. Etenim in Deuteronomio scriptum est: *f Cum
quesieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen
toto corde quesieris & tota tribulatione animæ tuæ*. Et
apud Hieremiam: *g Quæretis me, & invenietis, cum quæ-
sieritis me in toto corde vestro, & inveniar à vobis, ait
Dominus*.

28. *Contritio vera esse non desinit, etiam si sensibilis
dolor de peccatis non fuerit absolutus.*

Quamquam, si id minùs consequi nobis liceat, ut
perfecta sit, vera tamen & efficax contritio esse po-
test:

(1) *Ad me* deest in Ed. Rom. Ven. Lugd. & Lovan, habetur autem
in Pat. & apud Joëlem.

test: sæpè enim usuvenit, ut quæ sensibus subjecta sunt,
magis quam spiritualia nos afficiant. Quare nonnulli
interdum majorem ex filiorum obitu, quam ex peccati
turpitudine doloris sensum capiunt. Idem etiam judicium
faciendum est, si lacrymæ doloris acerbiter non con-
sequantur: quæ tamen in pœnitentia summoperè optandæ
& commendandæ sunt. Præclara est enim ea de re Sancti
Augustini sententia. *Non sunt, inquit, in te Christianæ
charitatis viscera, si luges corpus, à quo recessit anima;
animam verò à qua recessit Deus, non luges*. Atque huc
spectant illa Salvatoris nostri verba, quæ supra allata sunt:
*a Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro
& Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis,
olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent*. Tametsi
ad eam rem comprobendam satis esse debent clarissima
b Ninivitarum, c Davidis, d Peccatricis, e Apostolorum
Principis exempla, qui omnes plurimis lacrymis Dei
misericordiam implorantes, peccatorum veniam impe-
trarunt.

19. *Peccata capitalia singillatim in contritione detes-
tanda sunt.*

Maximè autem hortandi & monendi sunt fideles,
ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis
dolorem adhibere studeant. Ita enim Ezechias contri-
tionem describit: cum ait: *f Recogitabo tibi omnes annos
meos in amaritudine animæ meæ*. Etenim recogitare
omnes annos, est singillatim peccata excutere, ut ea
ex animo doleamus. Sed apud Ezechiel quoque
scriptum legitur: *g Si impius egerit Pœnitentiam ab
omnibus peccatis suis, vita vivet*. Atque in hanc sen-
tentiam Sanctus Augustinus inquit: *Consideret pecca-
tor qualitatem criminis in loco, in tempore, in veritate, in
persona*.

30. *Sufficit universè quandoque peccata sua detestari.*

Neque tamen hac in re desperent fideles de summa
Dei bonitate & clementia: is enim, cum nostræ salutis
cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis
veniam interponit; sed peccatorem paterna charitate com-
plectitur, simul atque ille se collegerit, & universa pec-
cata sua detestatus (quæ deinde alio tempore, si facul-
tas erit, singula in memoriam reducere ac detestari in
animo habeat) ad Dominum se converterit: ita enim
nos per Prophetam jubet sperare, cum inquit: *h Impie-
tas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit
ab impietate sua*.

S. Aug. serm. 14. de
Sanctis.

a Matth. 11. 21.

b Joan. 3. 5. 6. 7.
Matth. 12. 41.
Lucæ 11. 32.
c 2. Reg. 13.
Psalm. 50.
d Lucæ 7. 37. 38.
e Matth. 26. 27.

f Isai. 38. 15.

g Ezech. 18. 31.
Lib. de vera & falsa
pœnit. cap. 14. & habet
tur de pœnit. dist. 5.
cap. Consideret.

Non desperandum est
de Dei bonitate, etiamsi
absolutam peccatorum
Contritionem non sen-
tiamus.

h Ezech. 33. 12.